

Förord

Detta temanummer om kritiska maskulinitetsstudier visar genomgående på det dubbla behovet att betona såväl den feministiska som den antihomofobiska agendan av ämnet. Idéhistorikern Niclas Järvclö framför en skarp kritik av den svenska jämställdhetspolitikens heteronormativitet, där frågor kring pappaledighet livligt diskuteras medan makthierarkier mellan olika grupper av män ignoreras. Järvclö diskuterar, identifierar och kritiserar vad han kallar en »statlig maskulinitetspolitik« vars syfte är att förändra traditionella mansroller, men där maskulinitet fortfarande förstås som heterosexuell och svensk. Artikeln avslutas med en reflektion kring mötet mellan queer och den statligt förankrade, heteronormativa jämställdhetsdiskursen.

Besattheten att förstå maskulinitet i relation till det som Judith Butler (1990) kallar den heterosexuella matrisen (där det »rätta« genuset garanteras av den heterosexuella begärsriktningen och vice versa) driver också Matilda Lindquist som i sitt bidrag sammanfattar och belyser resultaten av sin kandidatuppsats i genusvetenskap vid Södertörns högskola. Lindquist gör en empirisk studie av tre manskursledare som hon intervjuar och diskuterar olika mansideal och positioneringar gentemot hegemonisk maskulinitet. Genomgående argumenterar hon för behovet att väva in betydelsen av sexualitet i genus- och maskulinitetsteoretiska analyser.

Vad som förenar Järvclös och Lindquists bidrag är att de pekar på hur både en jämställdhetspolitik som gör anspråk att vara progressiv och mer essentialistiska manskurser riskerar att konceptualisera riktig maskulinitet i uteslutande heterosexuella termer. På detta sätt blir det tydligt hur föraktet mot kvinnor, femininitet och bögar fortfarande hänger ihop.

Temanumret innehåller också två dramaanalyser som visar på teaterns möjligheter att skala fram olika queera positioner. Scenkonsten tillåter en lek med identiteter som ofta har potential att utmana heteronormativiteten.

Litteraturvetaren Ann-Sofie Lönngren presenterar sin läsning av Strindbergs *Till Damaskus I-III*, där hon diskuterar hur Den Okände skiftar mellan olika identiteter och upplöser gränserna mellan maskulinitet och femininitet samt mellan det humana och det animaliska. Artikeln förankrar pjäsen i dess historiska kontext och visar hur Den Okände motarbetar föreställningar kring hegemonisk maskulinitet vid det förra sekelskiftet. I artikeln framträder ännu en gång betydelsen som Judith Butler spelar för maskulinitetsstudier.

I min egen text diskuterar jag, utifrån Larry Kramers teaterpjäs *The normal heart*, hur hiv/aids i början av 1980-talet tvingade vita, homosexuella medelklass män att omvärdera sin förståelse av en gayidentitet genom att vara mycket mer inkluderade gentemot lesbiska, transpersoner och icke-vita bögar och söka sig till bredare samarbeten för att bokstavligen kunna överleva en epidemi som ignorerades av västerländska regeringar och myndigheter. Karaktärerna i pjäsen är på ingalunda sätt queera, men deras problem och debatter kastar ljus över varför flera queerteoretiska källtexter formulerades och behövde formuleras under denna period.

Numret avslutas med en recension av den nyutkomna biografien om samlaren och balettleddaren Rolf de Marée, där maskulinitetsfrågor återkommande diskuteras.

Som helhet visar temanumret att kritiska maskulinitetsstudier inte nödvändigtvis handlar om att analysera »avvikande« maskuliniteter, utan att målet är att kritiskt granska normen.

Dirk Gindt